

Coronavirus – implicații pentru business. Profesionistul contabil, consilier în afaceri

Conf. univ. dr. Radu CIOBANU, lect. univ. dr. Daniela-Nicoleta SAHLIAN, lect. univ. dr. Mihai VUȚĂ
Academia de Studii Economice din București

Abstract

The aim of this article is to present a number of proposals that the professional accountants can suggest to the business environment in order to overcome this difficult period caused by the coronavirus pandemic.

Key terms: COVID-19, professional accountant, business advisor, effects of the pandemic

Termeni-cheie: COVID-19, profesionist contabil, consilier în afaceri, efectele pandemiei

Clasificare JEL: H12, M19

To cite this article: Radu Ciobanu, Daniela-Nicoleta Sahlian, Mihai Vuță, *Coronavirus – implicații pentru business. Profesionistul contabil, consilier în afaceri*, CECCAR Business Review, N° 4/2020, pp. 3-14, DOI: <http://dx.doi.org/10.37945/cbr.2020.04.01>

➔ Criza economică generată de pandemia de coronavirus și rolul de consilier în afaceri al profesionistului contabil

Toate statele lumii se confruntă, în contextul pandemiei de COVID-19, cu o contracție semnificativă a activității economice, situație care s-ar putea prelungi până la finalul primului semestru al acestui an, după estimările medicale, dar și după cele ale analiștilor financiari.

COVID-19 reprezintă, în primul rând, o criză medicală, poate cea mai gravă din ultimul secol. Sistemele medicale sunt întinse la maximum în multe dintre statele lumii, virusul fiind unul foarte contagios, și, astfel, distanțarea socială reprezintă soluția pe termen scurt și mediu pentru a reduce expansiunea acestuia.

Distanțarea socială a condus în multe economii la așa-numitul efect de tip „shutdown”, care nu este altceva decât reducerea sau chiar sistarea parțială sau totală a activităților economice pentru a preveni răspândirea coronavirusului SARS-CoV-2, care cauzează boala COVID-19. Efectul va avea consecințe necunoscute pe termen scurt și lung atât la nivelul afacerilor, cât și la nivel macroeconomic. În aceste condiții, criza medicală se va transforma în una economică.

Majoritatea statelor din Uniunea Europeană se așteaptă la recesiuni semnificative în acest context, mai ales în condițiile în care această situație de „shutdown” va continua pentru mai multe luni. Sectoarele economice cele mai afectate, conform Comisiei Europene, sunt serviciile de transport, restaurantele și turismul, industria auto, petrolul și gazele, dar, încetul cu încetul, pot urma și altele.

Este clar că toți agenții economici sunt afectați de această pandemie și că fiecare trebuie să găsească soluții pentru a depăși acest impas. În contextul efectului de „shutdown”, statul acordă prioritate crizei medicale, iar societățile comerciale trebuie să ia cele mai bune decizii pentru a-și optimiza activitatea prin reprofilare, extindere sau schimbarea modelului de business, astfel încât să răspundă cerințelor de piață actuale. Aici intervine

expertul contabil, în calitatea sa de consilier în afaceri, în condițiile în care acesta are o experiență bogată și, totodată, o viziune generală asupra mai multor sectoare de activitate.

De obicei, în aceste situații extraordinare de criză, greu de anticipat de oricine acum câteva luni, antreprenorii și administratorii sunt tentați să ia decizii pripite și radicale, mai ales în cazul societăților mici și mijlocii. Aici profesionistul contabil este cel care trebuie să intervină pentru a face o analiză asupra celor mai mari riscuri la care este expusă afacerea și care pot avea un impact semnificativ asupra acesteia, cum ar fi lipsa forței de muncă, perturbarea lanțurilor de aprovizionare cu materii prime, materiale și subansambluri, problemele de distribuire către clienți, mai ales în cazul societăților ce realizau cu precădere livrări intracomunitare sau export, ori diminuarea considerabilă a consumului cauzată de distanțarea socială impusă.

➔ Implicații macroeconomice în România: deficit de cerere și de ofertă

Este clar că această criză ar putea avea un impact major asupra mediului economic, însă sperăm că acesta va fi de scurtă durată pentru România. Deja cifrele arată o contracție a pieței autohtone semnificativă pentru primul trimestru. De asemenea, sperăm ca și revenirea după criză să fie una rapidă în lipsa altor circumstanțe.

Așa cum am precizat anterior, este posibil ca măsurile de distanțare socială adoptate pentru combaterea focarului de coronavirus să conducă la pierderi mari în majoritatea sectoarelor economice. Acolo unde afacerile nu funcționează, și statul, la nivel general, va avea de suferit. Din acest motiv, rolul profesionistului contabil de a salva afacerile de orice mărime este unul foarte important în momentul de față.

Printre șocurile principale care pot conduce la efecte negative în mediul economic enumerăm posibilitatea îmbolnăvirii angajaților prin contactarea coronavirusului, refuzul acestora de a se prezenta la lucru în condițiile actuale sau alte probleme medicale. Odată cu decretarea stării de urgență, vorbim despre întreruperea activităților economice, închiderea școlilor, restricționarea călătoriilor. Un aspect important este și efectul psihologic care se va vedea în cererea de produse și servicii, un comportament care poate fi irațional în anumite situații.

La nivel macroeconomic, **principalele efecte ale pandemiei** sunt următoarele:

1. Un deficit de cerere și, totodată, un deficit de ofertă. Această criză a generat un șoc atât la nivelul cererii agregate, cât și la nivelul ofertei agregate. Totuși, efectele asupra cererii sunt mai semnificative decât cele asupra surselor de aprovizionare.

Incertitudinea zilei de mâine, starea de panică indusă de pandemia de coronavirus, precum și starea de urgență au condus la o scădere masivă a cererii de produse. Populația este interesată de achiziția de bunuri pentru satisfacerea nevoilor de bază (alimente, produse medicale etc.) și din acest motiv activitatea societăților comerciale care furnizează bunuri ce nu se încadrează în aceste nevoi este grav afectată. Totodată, și anumiți furnizori de servicii sunt puternic afectați – saloanele de înfrumusețare, restaurantele, hotelurile etc.

Pe de altă parte, oferta de produse a scăzut semnificativ din cauza perturbării lanțurilor de distribuție, ca urmare a faptului că statul chinez a fost primul afectat de noul coronavirus și scăderea producției din această țară a afectat întreaga planetă. Chiar dacă acum activitatea economică s-a reluat în China, va mai trece timp până va ajunge la capacitate maximă.

2. Reducerea lichidității și a investițiilor. În contextul crizei actuale, investițiile vor avea și ele de suferit. De cele mai multe ori, incertitudinea blochează dezvoltarea, majoritatea antreprenorilor necunoscând soluția optimă de investiție. În România, investițiile multor societăți comerciale sunt blocate, mai ales în cazul celor mici și mijlocii, din lipsă de lichiditate. Absența consumului duce la lipsa de lichiditate și astfel ne regăsim într-un cerc vicios.

3. Disponibilizări, șomaj tehnic și plecările angajaților. Restrângerea activității duce automat la reducerea personalului și a veniturilor acestuia. De aici, noi scăderi ale cererii de produse care vor afecta în lanț afacerile. Pentru stat, acest lucru presupune costuri suplimentare cu șomajul și cu ajutoarele sociale. În speranța unei perioade scurte de criză medicală, este de așteptat ca revenirea să fie rapidă și, în acest context, este de dorit ca societățile să își păstreze angajații-cheie.

În condițiile pandemiei de COVID-19 și conform celor mai recente decizii ale Guvernului, obiectivele macroeconomice în România pe un orizont scurt de timp sunt:

1. **Acordarea de facilități pentru persoanele fizice și juridice la plata ratelor**, în cazul afacerilor care au de suferit în contextul pandemiei, prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 37/2020, măsuri ce vor fi prezentate în secțiunile următoare.

2. **Acordarea de facilități pentru societățile care și-au trimis salarii în șomaj tehnic** sau care au activitatea restricționată în urma emiterii ordonanțelor militare (Ordonanța militară nr. 2/2020 și Ordonanța militară nr. 3/2020), prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 30/2020 și Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 32/2020, măsuri ce vor fi prezentate în secțiunile următoare.

3. **Acordarea de facilități fiscale și stimulente fiscale**. Aici momentan nu au fost luate măsuri concrete în România, ci vorbim doar despre o amânare a plății anumitor impozite pentru agenții economici afectați de pandemie, prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 29/2020 și Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 33/2020, măsuri ce vor fi prezentate în secțiunile următoare.

4. **Susținerea sistemului financiar-bancar**. Banca Națională a României a dat asigurări că nu vor fi probleme de lichiditate în piață pentru finanțarea IMM-urilor sau a societăților mari care au nevoie în această perioadă de sprijin, în condițiile în care instituțiile de credit le consideră finanțabile.

Ce rămâne de văzut este durata crizei. Aceasta este un factor decisiv în redresarea economiei. Dacă este doar o criză temporară, așa cum preconizează cei mai mulți specialiști, atunci vom asista la o redresare rapidă. Dacă, însă, perioada va fi lungă, este posibilă o redresare întârziată sau chiar o criză prelungită, cum este de așteptat în domeniul serviciilor (restaurante, hoteluri, transportul călătorilor).

Această înțelegere a contextului macroeconomic îl poate ajuta pe profesionistul contabil să ofere cele mai bune sfaturi agenților economici, printr-o prezentare corectă a așteptărilor pe care aceștia ar trebui să le aibă.

Spațiul fiscal de manevră este unul redus în România, ceea ce implică faptul că posibilitatea Guvernului de a implementa stimulente fiscale pentru mediul de afaceri este, de asemenea, una scăzută. Astfel, este de așteptat ca:

- facilitățile fiscale să fie reduse;
- facilitățile fiscale să nu fie aplicabile pe scară largă (doar în anumite industrii sau situații);
- finanțarea pentru șomajul tehnic să fie posibilă pentru o scurtă perioadă;
- împrumuturile guvernamentale să presupună eventuale creșteri de impozite pe viitor.

⇒ Implicații la nivelul societăților comerciale: probleme și soluții

1. Stabilizarea lanțului de aprovizionare

Așa cum am menționat anterior, lanțurile de aprovizionare ale societăților comerciale au fost puternic afectate de pandemie. În multe sectoare de activitate există un deficit major de cerere din cauza faptului că pandemia a schimbat mai multe modele de business în cadrul companiilor mari, unde totul s-a mutat pe canalele online.

Totodată, din cauza restricțiilor de circulație impuse de autorități, multe societăți au probleme în a asigura o forță de muncă constantă pentru a opera la capacitate normală și, de asemenea, multe societăți au decis sistarea temporară a activității (centre logistice, diverși prestatori de servicii etc.). Aceste aspecte au fost resimțite de companii, de la IMM-uri până la societățile mari, generând pierderi semnificative.

Profesioniștii contabili au rolul de a evalua strategiile care să echilibreze costurile și riscurile asociate aprovizionării, pornind de la o planificare nouă sau chiar de la o schimbare a modelului de business folosit de societățile comerciale, pentru a oferi un răspuns rapid nevoilor acestora.

Orice afacere trebuie analizată, iar profesionistul contabil poate fi un consilier perfect pentru societățile comerciale cărora le furnizează servicii contabile, deoarece le cunoaște tot modelul de business. Astfel, pe baza evoluțiilor acestei pandemii, însoțite de învățăturile din situațiile problematice pe care le-au traversat companiile în trecut, profesioniștii contabili trebuie să le ajute să construiască un lanț de aprovizionare stabil în viitorul apropiat.

În cele ce urmează am surprins **principalele aspecte de care trebuie să se țină seama** în ceea ce privește **lanțurile de aprovizionare**, pe un orizont de timp scurt și mediu, pentru a face față cu bine crizei provocate de pandemia de COVID-19:

1. Analizați și evaluați riscurile în lanțul de aprovizionare de la un capăt la celălalt, de la primul furnizor la dumneavoastră, acordându-le prioritate acelor care pot afecta critic activitatea. Pe termen scurt, societatea trebuie să se adapteze rapid acestor aspecte. Prin urmare, este necesar să fie analizate lanțul de aprovizionare, furnizorii în general și furnizorii de servicii logistice în particular, precum și riscurile imediate. Trebuie să se ia în considerare trei aspecte:

- **schimbarea cererii în această perioadă**, care va implica o necesitate diferită din punctul de vedere al stocurilor și capacități diferite de depozitare și transport;
- **o strategie de rezistență rezonabilă** pe termen scurt, care urmărește să eficientizeze timpul de procurare a materiilor prime, materialelor sau obiectelor de inventar, utilizând, eventual, și alte rețele de furnizori și distribuție, a căror activitate nu a fost afectată (aprovizionare folosind curieri autorizați în locul facilitării transportului prin surse proprii);
- **prioritizarea aprovizionării**, cu accent pe necesitățile imediate fără de care societatea nu poate să își desfășoare activitatea sau pe aprovizionările care conduc la o posibilitate de obținere a unor încasări rapide.

2. Evaluați și ajustați prioritățile strategice din categoria achizițiilor. Trebuie analizate timpul de aprovizionare și posibilitatea de vânzare ulterioară rapidă a produselor. Cash flow-ul este foarte important în această perioadă. Trebuie ajustate prioritățile strategice ale societății pentru a defini noi relații de afaceri cu furnizorii care să îndeplinească obiectivele generale ale lanțului de aprovizionare al companiei. Societățile se pot orienta către achiziții online pentru a folosi rețelele de distribuție ale furnizorilor.

3. Dezvoltați un proces robust de gestionare a riscurilor și diversificare a rețelei de furnizori. Întreprinderile ar trebui să contureze rețelele de lanțuri de aprovizionare. Pentru fiecare nod în lanțul de furnizare (depozit, fabrică, furnizor sau mod de transport), firmele ar trebui să stabilească o metodologie pentru a-și minimiza riscul de nelivrare la timp a stocurilor. Cu cât lanțul este mai scurt, cu atât riscul este mai scăzut.

4. Apelați la soluții online și automatizate. În această perioadă, soluțiile online sunt foarte importante. Producătorii mari au rețelele lor de distribuție de produse și sunt mai puțin afectați de criza actuală, în comparație cu micii retaileri.

Furnizorii care au dezvoltat businessuri în mediul online, care primesc și livrează produse pe baza comenzilor online, au un risc mai scăzut de neonorare a comenzilor, prin urmare, strategia ar trebui să îi aibă în vedere și pe aceștia. Este posibil ca prețul să fie mai ridicat, dar în această perioadă **indicatorii-cheie sunt cash flow-ul și timpul de livrare.**

Prin urmare, chiar dacă profitul are de suferit, societatea va trece peste această perioadă dificilă și ulterior își poate relua lanțul de aprovizionare clasic.

5. Pliți-vă pe noile cerințe ale clienților. Distanțarea socială și alte măsuri de siguranță au avut un impact sever asupra activităților cotidiene pentru afacerile locale. Așa cum am prezentat și înainte, cererea s-a diminuat foarte mult, mai ales în cazul societăților care aveau o relație B2C (*business to consumer*), cu vânzare directă către consumatorul final. Totodată, și afacerile B2B (*business to business*) au avut de suferit, mai ales în condițiile în care există întârzieri destul de mari la plata facturilor de către aceștia în contextul crizei generate de coronavirus.

În continuare, dorim să supunem atenției o serie de **bune practici** pe care profesionistul contabil le poate propune societăților comerciale pe perioada acestei crize în ceea ce privește **managementul clienților**:

1. **O bună comunicare cu clienții.** O comunicare permanentă cu aceștia, direct sau online, poate să însemne o vânzare **aproape** realizată și **păstrarea lor pe viitor**. Lucrul și mai strâns cu clienții în perioadele dificile va avea un efect suplimentar la crearea unor relații de afaceri și mai puternice pe viitor.

2. **Dezvoltarea de noi modalități de a lucra cu clienții.** Întâlnirile directe sunt restricționate în această perioadă, motiv pentru care majoritatea clienților vor prefera discuțiile online și prin intermediul platformelor de socializare.

Mulți dintre potențialii clienți își desfășoară activitatea de acasă, modelul de business aplicat de societate trebuind să aibă în vedere și această metodă de vânzare.

3. **Parteneriat cu societățile comerciale concurente.** În aceste situații este posibil ca potențialii concurenți să fie soluția comună pentru a trece cu bine peste criză.

4. **Clienții de casă, fideli, trebuie avuți în vedere cu prioritate.** Fiecare afacere are clienții săi fideli, deci trebuie stabilit ce servicii și resurse speciale le pot fi furnizate acestora. Deși toți clienții sunt importanți, este necesar să fie luată mai întâi decizia de a avea grijă de cei fideli.

5. **Cash flow-ul și încasarea la timp sunt importante.** Societățile comerciale, mai ales în România, au tendința de a fi relaxate cu privire la creanțe atunci când economia este în expansiune, iar fluxul de numerar nu este un motiv de îngrijorare.

În momente incerte, companiile întârzie să își plătească furnizorii, deci este de așteptat ca și clienții să facă același lucru. Acesta este motivul pentru care este important ca fiecare firmă să își îmbunătățească managementul creanțelor. Pe cât posibil, termenele de plată ale partenerilor trebuie diminuate pentru ca societatea să aibă lichidități permanente pentru a plăti salariații, impozitele și furnizorii.

6. **Noi modalități de a genera venituri.** Criza este momentul oportun în care societățile pot veni cu oferte speciale și reduceri pentru a-și păstra clienții și a atrage alții noi. Dar acest lucru este posibil doar dacă există capacitatea de a-i deservi pe toți. Planificarea vânzărilor trebuie să fie exemplară pentru a nu se ajunge în situația lipsei de stocuri.

7. **Evaluarea permanentă a comenzilor și a inventarului.** În condițiile problemelor existente în lanțurile de aprovizionare, perioadele de furnizare către clienți pot crește. Prin urmare, este necesară o analiză permanentă a posibilităților de onorare a comenzilor.

8. **Marketingul și publicitatea.** Este posibil ca marketingul și promovarea clasică să nu aibă impact asupra vânzărilor în această perioadă, odată cu implementarea distanțării sociale.

Companiile ar trebui să se orienteze spre media digitală și socială.

2. Stabilizarea lanțului de aprovizionare

În această perioadă, toți angajatorii și angajații sunt afectați. Sănătatea, starea de bine și măsurile pentru a preveni răspândirea virusului sunt în centrul atenției. Reducerea cererii, lipsa clienților și starea de urgență au restrâns activitatea sau chiar au închis multe societăți comerciale în România, de aici apărând problema angajaților. Guvernul a implementat măsuri sociale de ajutor pentru firmele aflate în dificultate și angajații lor. În acest context, profesionistul contabil trebuie să vină în sprijinul societăților cu cele mai bune sugestii, în conformitate cu legislația actuală.

1. **Securitatea și protecția la locul de muncă.** Angajatorii trebuie să asigure securitatea salariaților la locul de muncă în contextul crizei actuale. Conform comunicatelor ITM, se pot stabili programe individualizate de muncă astfel încât expunerea angajaților la virus să fie minimă.

2. Telemunca și munca la domiciliu. Munca la domiciliu este reglementată de Codul muncii. Aceasta reprezintă, conform titlaturii, îndeplinirea atribuțiilor specifice unei funcții la domiciliul salariatului, adică, potrivit art. 87 din Codul civil, acolo unde acesta își are locuința principală. Telemunca este acea formă de organizare a muncii prin care salariatul, în mod regulat și voluntar, își îndeplinește atribuțiile specifice funcției, ocupației sau meseriei pe care o deține în alt loc decât locul de muncă organizat de angajator, cel puțin o zi pe lună, folosind tehnologia informației și comunicațiilor.

În contextul actual, apelarea la munca la domiciliu sau la telemuncă pentru societățile a căror activitate nu necesită o prezență fizică este de dorit, astfel încât activitatea acestora să poată continua.

3. Șomajul tehnic. Șomajul tehnic este o măsură de suspendare a contractului de muncă la cererea angajatorului. Conform OUG nr. 30/2020 și OUG nr. 32/2020, șomajul tehnic este suportat de Guvern prin Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă (ANOFM), dar doar în condițiile în care angajatorii își reduc sau întrerup temporar activitatea, total sau parțial, ca urmare a efectelor pandemiei de coronavirus, pe perioada stării de urgență declarate, pe baza unei declarații pe propria răspundere a acestora.

Nivelul indemnizației va fi de minimum 75% din salariul de bază corespunzător locului de muncă ocupat, plătit din fondul de salarii, dar nu mai mult de 75% din câștigul salarial mediu brut prevăzut de Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2020 nr. 6/2020 (5.429 lei x 75% = 4.072 lei).

Indemnizația primită (în ambele situații) este supusă impozitării și plății contribuțiilor sociale obligatorii potrivit Codului fiscal. Calculul, reținerea și plata impozitului pe venit, a CAS și CASS aferente indemnizației se efectuează de angajator din indemnizațiile încasate din bugetul asigurărilor pentru șomaj. Nu se datorează contribuția asiguratorie pentru muncă pentru această indemnizație.

Conform OUG nr. 32/2020, în situația în care un angajat are încheiate mai multe contracte individuale de muncă din care **cel puțin un contract cu normă întreagă este activ** pe perioada instituirii stării de urgență, acesta nu beneficiază de indemnizația de șomaj tehnic.

Totodată, în situația în care un angajat are încheiate mai multe contracte individuale de muncă și **toate sunt suspendate** ca urmare a instituirii stării de urgență, acesta beneficiază de indemnizația de șomaj tehnic aferentă contractului individual de muncă cu **drepturile salariale cele mai avantajoase**.

Există și posibilitatea, conform OUG nr. 32/2020, ca **angajatorul să acorde sume suplimentare față de indemnizația de șomaj tehnic acordată de stat**. Practic, în situația în care bugetul angajatorului destinat plății cheltuielilor de personal permite, indemnizația de șomaj tehnic (maximum 75% din salariul mediu brut pe economie) **poate fi suplimentată** de angajator cu sume reprezentând **diferența de până la minimum 75% din salariul de bază** corespunzător locului de muncă ocupat, în conformitate cu prevederile art. 53 alin. 1 din Codul muncii.

Prin Ordinul ministrului muncii și protecției sociale nr. 741/2020 au fost reglementate documentele pe care trebuie să le depună angajatorul pentru acordarea indemnizației:

- modelul cererii completate de administrator sau de reprezentantul legal al angajatorului;
- declarația pe propria răspundere privind reducerea sau întreruperea temporară a activității total sau parțial ca urmare a efectelor pandemiei de coronavirus SARS-CoV-2, pe perioada stării de urgență decretate; și
- lista persoanelor care urmează să beneficieze de indemnizație.

4. Acordarea unor zile libere părinților. Această dispoziție din Legea nr. 19/2020, alături de prevederile OUG nr. 30/2020 și ale OUG nr. 41/2020, dau posibilitatea părinților de a cere zile libere pentru supravegherea copiilor în situația suspendării cursurilor sau închiderii temporare a unităților de învățământ (inclusiv creșe și grădinițe) unde sunt înscriși aceștia ca urmare a condițiilor meteorologice nefavorabile sau a altor situații extreme.

În acest scop, trebuie îndeplinite cumulativ următoarele condiții:

- angajații au copii cu vârsta de până la 12 ani înscriși în cadrul unei unități de învățământ sau au copii cu dizabilități cu vârsta de până la 18 ani înscriși în cadrul unei unități de învățământ;
- locul de muncă ocupat de angajați nu permite munca la domiciliu sau telemunca.

Pentru a putea beneficia de indemnizație, părintele trebuie să depună la angajatorul său următoarele documente: cerere, copie a certificatului/certificatelor de naștere al/ale copilului/copiilor și o declarație pe propria răspundere a celuilalt părinte din care să rezulte că acesta nu a solicitat la locul său de muncă zile libere pentru supravegherea copiilor și nici nu se află în una dintre situațiile menționate anterior.

Indemnizația este în cuantum de 75% din salariul de bază corespunzător unei zile lucrătoare, dar nu mai mult de corespondentul pe zi a 75% din câștigul salarial mediu brut utilizat la fundamentarea bugetului asigurărilor sociale de stat (în prezent de 5.429 lei pe lună). Indemnizația este supusă impozitării și plății contribuțiilor de asigurări sociale și asigurări sociale de sănătate.

3. Relația cu instituțiile de credit

Toate guvernele din Uniunea Europeană au propus soluții-suport pentru agenții economici afectați de criză, lucru valabil și în România. Totuși, această măsură este recomandată doar în condițiile în care activitatea societății este cu adevărat grav afectată de pandemie.

În România, OUG nr. 37/2020 prevede că obligația de plată a ratelor scadente aferente împrumuturilor, reprezentând rate de capital, dobânzi și comisioane, acordate debitorilor de către creditorii până la data de 30 martie 2020, se suspendă la cererea debitorului pentru o perioadă de până la nouă luni, dar nu mai mult de 31 decembrie 2020. Prin urmare, societățile comerciale aflate în dificultate pot solicita o amânare a ratelor dacă acest lucru este absolut necesar în contextul crizei actuale.

De facilitățile menționate pot beneficia debitorii **persoane fizice** (inclusiv persoanele fizice autorizate, persoanele care exercită profesii liberale și cele care exercită profesii în baza unor legi speciale, întreprinderile individuale și întreprinderile familiale) sau **persoane juridice** (cu excepția instituțiilor de credit), dar doar dacă veniturile lor au fost afectate direct sau indirect de situația gravă generată de pandemia de COVID-19.

Pentru a beneficia de această facilitate, societatea comercială declară pe propria răspundere că i-au fost afectate veniturile, direct sau indirect, de situația gravă generată de pandemia de COVID-19 față de nivelul înregistrat anterior decretării stării de urgență și se află în imposibilitatea de a onora obligațiile de plată aferente creditului, în următoarele condiții:

- pentru debitorii persoane fizice autorizate, întreprinderi individuale și întreprinderi familiale, care exercită profesii liberale și profesii în baza unor legi speciale, dacă activitatea a fost întreruptă total sau parțial ca efect al deciziilor emise de autoritățile publice competente potrivit legii, pe perioada stării de urgență decretate, având ca urmări restrângerea pieței de desfacere, restrângerea numărului de angajați, diminuarea numărului de furnizori ș.a.;
- pentru societățile comerciale, dacă dețin certificatul de situație de urgență (CSU) emis de Ministerul Economiei, Energiei și Mediului de Afaceri, prin care se constată diminuarea veniturilor sau a încasărilor lor cu minimum 25% în luna martie 2020 prin raportare la media lunilor ianuarie și februarie 2020 sau dacă activitatea lor a fost întreruptă parțial sau total ca efect al deciziilor emise de autoritățile publice competente pe perioada stării de urgență decretate, având ca urmări restrângerea pieței de desfacere, restrângerea numărului de angajați, diminuarea numărului de furnizori ș.a.;
- nu se află în insolvență la data solicitării suspendării rambursării creditului, conform informațiilor disponibile pe pagina web a Oficiului Național al Registrului Comerțului.

Potrivit Normelor de aplicare a OUG nr. 37/2020, creditorul analizează solicitarea formulată de debitor, verifică încadrarea creditului în condițiile prevăzute la art. 15 din ordonanța de urgență și în termen de maximum 15 zile calendaristice de la data primirii solicitării îi comunică debitorului decizia sa de aprobare/respingere a cererii de suspendare a obligațiilor de plată a ratelor.

Toate garanțiile aferente contactului de credit se mențin.

Efectele modificării contractelor de credit potrivit prevederilor OUG nr. 37/2020 se extind de drept asupra oricăror codebitori, garanți, inclusiv fideiusori, care au garantat obligația debitorului, precum și a oricăror alte părți ale contractului de credit astfel modificat, doar cu acordul prealabil al acestora.

4. Relația cu statul

Pentru a susține societățile aflate în dificultate, majoritatea statelor din Uniunea Europeană au implementat măsuri de relaxare fiscală sau de amânare a plății impozitelor și taxelor. Și în România Guvernul a avut aceeași strategie, totuși cu măsuri mai ponderate.

Prin OUG nr. 29/2020 s-au introdus următoarele facilități:

✓ S-a prorogată termenul de plată pentru impozitul pe clădiri, impozitul pe teren, respectiv impozitul pe mijloacele de transport de la 31 martie 2020 la 30 iunie 2020, perioadă în care se vor primi în continuare bonificațiile stabilite de consiliile locale.

✓ Pentru obligațiile fiscale scadente începând cu data intrării în vigoare a ordonanței de urgență și neachitate până la încetarea măsurilor prevăzute de starea de urgență (plus încă 30 de zile de la încetarea acesteia) nu se calculează și nu se datorează dobânzi și penalități de întârziere, conform Codului de procedură fiscală. Aceste obligații fiscale neachitate nu se consideră obligații restante.

Prin OUG nr. 33/2020 s-au introdus următoarele facilități:

✓ Contribuabilii plătitori de impozit pe profit sau impozit pe veniturile microîntreprinderilor, indiferent de sistemul de declarare și plată, care plătesc impozitul datorat pentru trimestrul I al anului 2020, respectiv pentru plata anticipată aferentă aceluiași trimestru, până la termenul scadent de 25 aprilie 2020 inclusiv beneficiază de o bonificație calculată asupra impozitului pe profit datorat, astfel:

- 5% pentru contribuabilii mari, stabiliți potrivit Ordinului președintelui Agenției Naționale de Administrare Fiscală nr. 3.609/2016 privind organizarea activității de administrare a marilor contribuabili;
- 10% pentru contribuabilii mijlocii, stabiliți potrivit Ordinului președintelui Agenției Naționale de Administrare Fiscală nr. 3.610/2016 privind organizarea activității de administrare a contribuabililor mijlocii;
- 10% pentru ceilalți contribuabili care nu se încadrează în categoriile anterioare.

5. Finanțări prin scheme naționale de ajutor de stat

România a implementat Programul de susținere a întreprinderilor mici și mijlocii – IMM INVEST ROMÂNIA, prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 110/2017, ce are ca obiectiv acordarea de facilități de garantare de către stat pentru creditele acordate întreprinderilor mici și mijlocii de instituțiile de credit. Prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 42/2020 se aduc modificări Programului de susținere a întreprinderilor mici și mijlocii – IMM INVEST ROMÂNIA și se aprobă **Schema de ajutor de stat** pentru susținerea activității IMM-urilor în contextul crizei economice generate de pandemia de COVID-19.

Astfel, se acordă garanții de stat în favoarea fiecărui beneficiar participant în program pentru unul sau mai multe credite pentru realizarea de investiții și/sau unul sau mai multe credite/linii de credit pentru capital de lucru, garantate de stat, prin Ministerul Finanțelor Publice, în procent de maximum 80% din valoarea finanțării, exclusiv dobânzile, comisioanele și spezele bancare aferente creditului garantat. Valoarea maximă cumulată a finanțărilor garantate de stat care poate fi acordată unui beneficiar în cadrul acestei facilități este de 10.000.000 lei.

Valoarea maximă a creditelor/liniilor de credit pentru finanțarea capitalului de lucru este de 5.000.000 lei, iar pentru creditele de investiții este de 10.000.000 lei, în limita uneia dintre următoarele condiții valabile pentru ambele finanțări, care reprezintă valoarea cea mai mare dintre:

• **dublul sumei reprezentând cheltuielile salariale**, inclusiv contribuțiile sociale obligatorii datorate de angajator aferente veniturilor din salarii și asimilate salariilor, înregistrate la nivelul anului 2019. În cazul

întreprinderilor înființate după 1 ianuarie 2019, cuantumul maxim al împrumutului nu poate depăși suma estimată pentru primii doi ani de activitate;

- **25% din cifra de afaceri netă a beneficiarului pe 2019**, respectiv venitul brut sau norma anuală de venit în cazul persoanelor fizice care obțin venituri din activități independente, după caz, conform declarației unice privind impozitul pe venit și contribuțiile sociale datorate de persoanele fizice, depusă la organele fiscale competente pentru anul 2019;

- o valoare care să rezulte din nevoile sale, acestea putând include **atât costuri cu capital de lucru, cât și costuri cu investiții**, cu condiția prezentării unor documente justificative de către beneficiar, situație în care cuantumul împrumutului nu poate depăși nevoile de lichidități de la momentul acordării pentru următoarele 18 luni.

6. Analiza economică și financiară – stress testing

În efectuarea **testelor de stres**, recomandăm parcurgerea următoarelor **etape**:

Pasul 1. Testarea la noi tensiuni a portofoliilor de împrumuturi

- ✓ Proiectarea scenariilor luând în calcul interdicțiile legate de călătorie și de distanțarea socială, șocurile apărute în lanțurile de aprovizionare, precum și cele apărute în comerțul cu amănuntul;
- ✓ Luarea în calcul a aspectelor legate de stresul privind lipsa viitoare de lichidități din partea debitorilor (așa-numitul stres al cash flow-ului);
- ✓ Estimarea probabilităților de neîncasare a creditelor;
- ✓ Estimarea pierderilor și a activelor ponderate în funcție de gradul lor de risc pentru fiecare credit acordat;
- ✓ Testarea simulărilor pe baza seriilor de scenarii și a rezultatelor agregate obținute.

Pasul 2. Luarea de măsuri preventive

- ✓ Identificarea și avizarea clienților care s-au dovedit mai slabi conform rezultatelor testului de stres;
- ✓ Luarea și perfecționarea din timp a măsurilor de salvare pe baza simulărilor efectuate.

Pasul 3. Simularea impactului asupra pierderilor previzionate

- ✓ Simularea amânărilor la plată și reeșalonarea creditelor ca urmare a lipsei de disponibilități și, nu în ultimul rând, ca urmare a creșterii riscului de credit;
- ✓ Introducerea în modelul de testare a estimărilor actualizate ale indicatorilor economici;
- ✓ Actualizarea probabilităților de neîncasare a creditelor și a probabilităților de pierdere cauzate de incapacitatea de plată a debitorilor pe baza rezultatelor obținute în urma simulărilor;
- ✓ Actualizarea și înregistrarea în contabilitate a provizioanelor specifice de risc de credit pentru fiecare împrumut.

Pasul 4. Identificarea sectoarelor și a clienților vulnerabili

- ✓ Evaluarea individuală a oricărui împrumut în cazul în care, ca urmare a rezultatelor testelor de stres, debitorii par extrem de vulnerabili la situațiile care pot genera lipsa de lichidități;
- ✓ Efectuarea de analize care să vizeze impactul agregat al testelor de stres asupra provizioanelor și a activelor ponderate în funcție de gradul lor de risc;
- ✓ Efectuarea de analize asupra marilor corporații care par mai vulnerabile la noile tensiuni de stres;
- ✓ Verificarea garanțiilor reale și personale;
- ✓ Elaborarea de proiecții cu privire la efectul scenariilor asupra veniturilor nete din dobânzi;
- ✓ Expunerea la tensiuni a elementelor de profit și pierdere și de capital neacoperite de alte tipuri de risc.

➔ Continuăm businessul în mediul online

În urma deciziei guvernelor de a închide unele unități sau de a limita programul de lucru al altora, în încercarea de a stopa răspândirea COVID-19, companiile au fost nevoite nu doar să găsească soluții, ci și să-și regândească întregul model de business.

Rezultatul? În această perioadă multe firme se reinventează și se adaptează la tehnologia digitală și la promovarea online. Desigur, sperăm ca totul să revină la normal cât mai repede. Dorim mai ales să punem capăt anxietății, fricii, suferinței și tragediei produse de pandemia de coronavirus. Ziua aceea va veni, dar lumea nu va mai fi la fel.

Încercând să ne adaptăm la noua situație, învățăm noi obiceiuri și abilități digitale care nu vor fi date uitării imediat ce pandemia va trece. Iată că, în ciuda acestei crize grave, există și aspecte pozitive. Astfel, după trecerea pandemiei, multe firme vor fi deja pregătite pentru revoluția tehnologică, își vor optimiza costurile, pentru că mulți angajați vor lucra de acasă, economisind timp, combustibil și chirii.

Evenimentele corporative, cum ar fi cursurile de pregătire, workshopurile, chiar și târgurile și conferințele, se pot desfășura acum online, pe diferite platforme de profil. Oamenii au mai mult timp la dispoziție pentru pregătirea profesională, astfel că webinarile, mai ales dacă sunt gratuite, sunt la mare căutare.

Iată cinci dintre marile schimbări produse în modelele de business ca urmare a faptului că pandemia stimulează noi modalități de lucru:

1. Munca de acasă și/sau telemunca. Dintr-odată, lucrul de acasă este alegerea principală și cu toții învățăm cum să ne sincronizăm munca în echipă în mediul online și cum să facem față deadline-urilor cerute de companie.

2. Conferințele, workshopurile și târgurile se desfășoară acum în mediul online. Din momentul în care au fost impuse restricții cu privire la deplasare și la adunările mari de persoane, evenimentele planificate au fost fie anulate, fie trecute în mediul online. Acesta este motivul pentru care companiile, respectiv angajații au fost nevoiți să investească semnificativ în tehnologia virtuală.

Odată cu apariția acestei pandemii a crescut și cererea pentru laptopuri, camere web și alte asemenea instrumente necesare desfășurării muncii de acasă. S-a constatat că în această perioadă cumpărătorii nu au mai acordat o importanță deosebită modelului ales sau mărcii, pentru că aveau nevoie rapid de obiectele respective pentru a-și putea continua activitatea, în timp ce magazinele s-au confruntat cu probleme legate de stocuri, deoarece cele mai multe modele sunt fabricate în China. Un avantaj al mutării târgurilor în mediul online constă în faptul că acestea pot fi „vizitate” la orice oră din zi și din noapte, din confortul casei.

3. Sistemul educațional, mutat în mediul online. În România, distanțarea socială impusă de autorități pentru a preveni răspândirea virusului a condus, cum era de așteptat, și la închiderea temporară a unităților de învățământ, astfel încât copiii, profesorii și părinții s-au mutat în mediul online. Este adevărat că nu am fost pregătiți pentru asta, dar forța unei organizații stă în puterea ei de a se adapta și de a transforma obstacolele în oportunități. Astfel, se constată o creștere a numărului de cursuri online oferite de instituțiile de învățământ universitare și preuniversitare și, de asemenea, a numărului de platforme de instruire. În momentul în care se vor redeschide școlile și universitățile, este posibil să constatăm că interacțiunea online a devenit fundamentală pentru existența noastră.

4. Imprimarea 3D. Noile tehnologii ar putea oferi un ajutor nesperat în cazul pandemiei de coronavirus și deja comunitatea internațională s-a mobilizat intens pe rețelele de socializare sau în practică. Și în România, cercetătorii le întind o mână de ajutor medicilor, cu speranța că împreună vor salva vieți. Nu doar în țările puternic afectate de coronavirus, precum China și Italia, ci și în restul lumii, ideea a prins repede, așa că în scurt timp a fost creat site-ul „3D printing, uniți pentru COVID-19”, un loc de întâlnire a medicilor cu producătorii și utilizatorii de imprimante 3D. Această tehnologie poate suplini lanțurile de producție întrerupte sau chiar distruse.

5. Soluții digitale pentru a facilita lucrul angajaților de acasă. Firmele pot folosi soluții digitale pentru a facilita munca de acasă în vederea prevenirii răspândirii COVID-19.

Cu o conexiune bună la internet și o serie de software-uri și aplicații pentru apeluri vocale/video, control și asistență de la distanță sau managementul proiectelor, românii își pot continua activitatea de la domiciliu. Aplicațiile care pot fi folosite pentru lucru de acasă pot fi grupate astfel:

a) *Aplicații pentru apeluri vocale/video:*

● **Hangouts** – se pot trimite mesaje, iniția apeluri video și vocale și se poate conversa cu o persoană sau cu un grup;

● **Skype** – mesaje instant, partajare de fișiere, chat-uri/conferințe video;

● **Webex** – întâlniri online, conferințe web și video-con.

b) *Transfer de fișiere.* În cazul nevoii de a trimite fișiere mari, acest lucru poate fi făcut prin intermediul platformelor online. Există o multitudine de astfel de site-uri, însă diferența cea mai importantă este limita de spațiu pe care o impun și termenul de expirare a linkului pentru descărcarea fișierelor. În acest sens, amintim:

● **WeTransfer** – transfer de fișiere de până la 2 GB; linkurile pentru download expiră în șapte zile;

● **MyAirBridge** – transfer de fișiere de până la 20 GB; linkurile pentru download expiră în trei zile.

c) *Control și asistență de la distanță.* Principala funcție a acestor software-uri este controlul de la distanță al calculatoarelor, însă ele pot fi folosite și pentru partajarea desktopului (desktop sharing), conferințe online sau transferul de fișiere între dispozitive. De exemplu:

● **TeamViewer** – aplicație pentru control de la distanță, partajarea ecranului, întâlniri online și transfer de fișiere între computere;

● **AnyDesk** – software-ul oferă acces la distanță la calculatoarele care rulează aplicația-gazdă, care poate fi instalată pe Windows, macOS, Linux și FreeBSD;

● **LogMeIn** – conectare de la distanță bazată pe cloud pentru colaborare, management IT și suport pentru clienți.

d) *Stocare în cloud.* Stocarea fișierelor în cloud este un mod de a păstra datele într-un spațiu de unde pot fi accesate de oricine pe baza unor permisiuni. Printre soluții se numără:

● **Google Drive** – spațiu de stocare gratuit de 15 GB;

● **Dropbox** – spațiu de stocare gratuit în cloud de 2 GB;

● **OneDrive** – spațiu de stocare gratuit în cloud de 5 GB;

● **Media Fire** – spațiu de stocare gratuit în cloud de 10 GB, care poate fi crescut (gratuit) până la 50 GB.

e) *Managementul proiectelor.* Când lucrezi în echipă trebuie să fii atent la comunicarea prin e-mail, telefon, WhatsApp, sms etc. cu toți colegii și clienții. Aplicațiile pentru managementul proiectelor aduc toate aceste funcții într-un singur loc, unde, pe lângă comunicare, pot fi transferate fișiere sau alocate task-uri. Exemple de aplicații pentru managementul proiectelor sunt:

● **Slack;**

● **Basecamp;**

● **Podio.**

f) *Redactare și colaborare pe documente.* Aceste aplicații permit crearea de documente, foi de calcul, prezentări sau chestionare care pot fi elaborate și gestionate împreună cu colegii, în același timp, chiar dacă ei se află la un alt computer și în alt loc. Exemplele includ:

● **Google Docs;**

● **Microsoft Office Online.**

⇒ **Tips and tricks pentru profesionistul contabil în relația cu propriii clienți**

Întrucât în această perioadă expertul contabil este principalul consilier pentru majoritatea societăților comerciale, am surprins câteva lucruri utile de luat în considerare:

✓ Discutați cu clienții pentru a-i separa pe cei mai afectați. Puteți face acest lucru prin intermediul unui e-mail personalizat sau prin telefon. După ce aflați cine sunt cei care au nevoie de ajutorul dumneavoastră, contactați-i pentru a discuta despre situația lor. Acum este momentul să le venim în ajutor!

✓ Dacă alocați timp pentru a asculta în mod obiectiv problemele clienților dumneavoastră și a le oferi sfaturi, aceștia vă vor fi recunoscători. Arătați-le că sunteți dispuși să faceți tot ce este necesar pentru a-i ajuta pe parcursul călătoriei lor în această perioadă plină de provocări.

✓ Fiți pregătiți să întâlniți clienți care sunt mai stresați și mai frustrați decât de obicei. Toată lumea se află într-o situație grea, așa că pregătiți-vă pentru solicitări și discuții dintre cele mai diverse și, poate, tensionate.

Conștienți de rolul nostru de consilieri de încredere ai antreprenorilor, noi, profesioniștii contabili membri ai CECCAR, suntem în prima linie în lupta cu efectele economice ale coronavirusului și pentru identificarea soluțiilor de vindecare rapidă a afacerii dumneavoastră.

Informații utile despre mediul economic în contextul pandemiei de coronavirus găsiți și pe pagina dedicată – www.covid-19.ceccar.ro!

Bibliografie

1. Legea nr. 53/2003 – Codul muncii, republicată în Monitorul Oficial nr. 345/18.05.2011, cu modificările și completările ulterioare.
2. Legea nr. 19/2020 privind acordarea unor zile libere părinților pentru supravegherea copiilor, în situația închiderii temporare a unităților de învățământ, publicată în Monitorul Oficial nr. 209/14.03.2020, cu modificările și completările ulterioare.
3. Ordinul ministrului muncii și protecției sociale nr. 741/2020 pentru aprobarea modelului documentelor prevăzute la art. XII alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 30/2020 pentru modificarea și completarea unor acte normative, precum și pentru stabilirea unor măsuri în domeniul protecției sociale în contextul situației epidemiologice determinate de răspândirea coronavirusului SARS-CoV-2, cu modificările și completările aduse prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 32/2020 pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 30/2020 pentru modificarea și completarea unor acte normative, precum și pentru stabilirea unor măsuri în domeniul protecției sociale în contextul situației epidemiologice determinate de răspândirea coronavirusului SARS-CoV-2 și pentru stabilirea unor măsuri suplimentare de protecție socială, publicat în Monitorul Oficial nr. 269/31.03.2020.
4. Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 29/2020 privind unele măsuri economice și fiscal-bugetare, publicată în Monitorul Oficial nr. 230/21.03.2020.
5. Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 30/2020 pentru modificarea și completarea unor acte normative, precum și pentru stabilirea unor măsuri în domeniul protecției sociale în contextul situației epidemiologice determinate de răspândirea coronavirusului SARS-CoV-2, publicată în Monitorul Oficial nr. 231/21.03.2020, cu modificările și completările ulterioare.
6. Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 32/2020 privind modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 30/2020 pentru modificarea și completarea unor acte normative, precum și pentru stabilirea unor măsuri în domeniul protecției sociale în contextul situației epidemiologice determinate de răspândirea coronavirusului SARS-CoV-2 și pentru stabilirea unor măsuri suplimentare de protecție socială, publicată în Monitorul Oficial nr. 260/30.03.2020, cu modificările și completările ulterioare.
7. Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 33/2020 privind unele măsuri fiscale și modificarea unor acte normative, publicată în Monitorul Oficial nr. 260/30.03.2020, cu modificările și completările ulterioare.
8. Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 37/2020 privind acordarea unor facilități pentru creditele acordate de instituții de credit și instituții financiare nebancale anumitor categorii de debitori, publicată în Monitorul Oficial nr. 261/30.03.2020.
9. Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 42/2020 pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 110/2017 privind Programul de susținere a întreprinderilor mici și mijlocii – IMM INVEST ROMÂNIA, precum și pentru aprobarea Schemei de ajutor de stat pentru susținerea activității IMM-urilor în contextul crizei economice generate de pandemia COVID-19, publicată în Monitorul Oficial nr. 283/04.04.2020.